

Η ΠΑΤΡΙΣ ΜΑΣ

Ὅλα μὲν τὰ διδάγματα, φίλοι ἀκροαταί, ὅλα τὰ διδάγματα καὶ τὰ μαθήματα εἶνε καλὰ καὶ γρήσιμα καὶ ὠφέλιμα, ἀλλὰ τὸ διδακτικώτατον καὶ ὠφελιμώτατον καὶ τερπνότατον πάντων εἶνε τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας. Διὰ τῆς Ἱστορίας μανθάνομεν τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν προγενεστέρων ἐθνῶν καὶ φυλῶν, μανθάνομεν τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν, τὰ ἔνδοξα κατορθώματα αὐτῶν, τὰ καλὰ ἢ κακὰ ἀποτελέσματα τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, τὰς καλὰς ἢ κακὰς ἐκβάσεις τῶν διαφορῶν αὐτῶν βιωτικῶν ἢ πολιτικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν διαφορῶν αὐτῶν πολέμων.

Ἡ Ἱστορία, ὁ ἀλάνθαστος οὗτος κριτὴς καὶ ἀψευδὴς μάρτυς πασῶν ἐν γένει τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, εἶνε ἡ μόνη ἀληθὴς διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος· εἶνε τὸ μόνον μάθημα, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσει τὸ πατριωτικὸν φρόνημα, παροξύνει τὴν καρδίαν εἰς εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ παροτρύνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ἀληθῆ πολιτισμὸν, εἰς τὴν ἱερὰν Ἐλευθερίαν.

Διὰ τῆς Ἱστορίας νοουητούμενοι καὶ ὁδηγούμενοι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ παρεληλυθότα ὡς παραδείγματα λαμβάνοντες ρυθμίζουσι καὶ κανονίζουσι τὴν ὅλην πορείαν τῆς πολιτείας τῆς πατρίδος των καὶ τοῦ ἔθνους των. Οἱ δὲ νέοι τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος των μετὰ προσοχῆς ἀναγινώσκοντες τὰ μὲν καλὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ ἔνδοξα τῶν προγόνων αὐτῶν κατορθώματα θαυμάζουσι καὶ εἰς ἀπομίμησιν αὐτῶν παρακινουῦνται, τὰς δὲ κακὰς καὶ ἀτίμους πράξεις περιφρονοῦντες ἀποδοκιμάζουσι καὶ ἀποφεύγουσιν.

Καὶ ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς, συμπολιταί μου, δὲν ἐνθουσιάζεται, ποῖος μέχρις ἱερῶν δακρῶν δὲν συγκινεῖται ἀναγινώσκων τὰ ἔνδοξα κατορθώματα τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Μικαύλη, τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Διάκου, τοῦ Ἀριστομένους καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Κανάρη, τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ τοῦ Ἀνδρούτσου, τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Μπότσαρη; Ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ ὀλοφύγως νὰ μιμηθῆ τούτους καὶ ἄλλους τοιούτους ἐνδόξους προγόνους; Ποῖος δὲν θέλει νὰ μείνῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀθάνατον, ὡς τὰ ὀνόματα τῶν ἀθανάτων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους οὐδαμοῦ ἀλλαγῆ βλέπομεν, παρὰ μόνον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ; Καὶ ἰδοὺ διὰ ποίαν αἰτίαν ὡς ὑπόθεσιν τοῦ πρὸς Ὑμᾶς λόγου μου ἐξέλεξα καὶ πάλιν τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος μας, τὴν περιγραφὴν τῆς μικρᾶς νήσου μας.

Θέσις καὶ ὀνομασία τῆς νήσου μας.

Ἀπὸ τοῦ Γλαύκου κόλπου τῶν ἀρχαίων, ὅστις τώρα λέγεται κόλπος τῆς Μίρκης, μέχρι τῆς παλαιᾶς Φασήλιδος (Τεκκίροβα), τῆς ἱστορικῆς μὲν διὰ τὴν ἔνδοξον τοῦ Κίμωνος συνθήκην καὶ τὸ πάλαι μεγάλης καὶ πλουσίας, νῦν δὲ ἐρήμου καὶ κατηρειπωμένης ταύτης πόλεως κατὰ τὸ Παμφύλιον πέλαγος, ἐκτείνονται τὰ παράλια τῆς ἀρχαίας Λυκίας. Κατὰ τὰ παράλια ταῦτα εἶνε ἐγκατεσπαρμένα πολλὰ νησιά, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον καὶ κατωκημένον εἶνε ἡ Πατρίς ἡμῶν, ὁ ἀγαπημένος βράχος ἡμῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν Ἕλληνες καθὼς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν αὐτὴν **Μεγίστην** καὶ ἀναφέρουσι ταύτην εἰς τὰ συγγράμματά των ὁ Στράβων, ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Σκύλλαξ, ὁ Πλίνιος, ὁ Τίτος Λίβιος καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἀναφέρει, ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Κορνήλιος, ὁ ὁποῖος καὶ Πολυίστωρ ἐπεκαλεῖτο, ἀνέφερον ἐν τῷ γεωγραφικῷ αὐτοῦ συγγράματι, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἀπωλέσθη, ὅτι τὸ ὄνομα **Μεγίστη** ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῆς οἰκιστοῦ, ὅστις ἐκαλεῖτο **Μεγιστεύς**· καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἀνέγραψα ὡς ὀρθὴν ἐν τῇ περὶ τῆς Πατρίδος μας μονογραφίᾳ μου, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκα διὰ τοῦ τύπου τῷ 1893. Ἄλλ' ἤδη πείθομαι ἀδιστακτικῶς ὅτι ἡ νήσός μας ἐκλήθη **Μεγίστη**, διότι πραγματικῶς εἶνε ἡ μεγίστη τῶν περὶ αὐτὴν πολλῶν νησίδων, τῶν ὁποίων αἱ πλείσται ἔχουσιν ὀνομασθῆ ἢ ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς συμβεβηκότος, ὡς συνείθιζον οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ἀκόμη συνηθίζομεν νὰ ὀνομάζωμεν τὰς ἄνευ ὀνόματος νησίδας καὶ πόλεις. Οὕτως ὀνομάσθησαν ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωσταὶ γείτονες νῆσοι **Στρογγυλή**, **Μάκρα**, **Δολιχίστη**—μακρὰ καὶ στενὴ (τὸ νησὶ τῶν Κακκάβων) καὶ ἄλλαι· οὕτως ὀνομάσθησαν Ἀσπαλαθίς, Κοχλιούσα, Δασεῖα κ. λ. ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐπ' αὐταῖς ἀσπαλάθων, κοχλιῶν καὶ θάμνων. Οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ νησιά, τῶν ὁποίων δὲν διετηρήθη τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, ὀνομάσαμεν ἐκ τοῦ σχήματος ἢ ἐξ ἄλλης συμπτώσεως Ἀγριοελιά, Βόλος, Πρασοῦδι ἢ Πρασινήσι, Κληματονήσι Ὀχεντρα, Πελιστεριά, Καλαμάκι, Ψωμί, Βουτσάκια κ. λ.

Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὀνομάσθη **Μεγίστη**, διότι ἐχρησίμευσέ ποτε ὡς καταφύγιον τῶν ἐξοριζομένων μεγιστάνων. Ἄλλὰ τοῦτο προφανῶς εἶνε πλάνη.

Μερικοὶ τῶν νεωτέρων Γεωγράφων περιηγητῶν ὀνομάζουσι τὴν νῆσον ἡμῶν καὶ **Κισθίνην**. Ἄλλὰ καὶ οἱ περιηγηταὶ οὗτοι καὶ ὁ πρῶτος συμπολίτης ἡμῶν διδάσκαλος Ἐμ. Ἰωάννου, ὅστις θέλων φαίνεται νὰ προσάψῃ δόξαν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι ἐπεκλήθη **Κισθίνιος**, ἐπλανήθησαν βεβαίως ἐκ τῆς ἡμαρτημένης γραφῆς τοῦ Στράβωνος (666), ὡς ὀρθότατα παρετήρησε τοῦτο ὁ ἀείμνηστος τοῦ ἔθνους διδάσκαλος Κοραῆς ἐν τοῖς εἰς τὸν Πανηγυρικὸν τοῦ Ἰσοκράτους σχολίοις. Οἱ περιηγηταὶ τῆς προπαρελθούσης ἑκατονταετηρίδος λέγουσιν ὅτι τὸ **Καστελλόριζον** ἦτο φρούριον τῆς νήσου **Κισθίνης**.

Ὁ Μελέτιος ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του λέγει. « Ἰστέον ὅτι ἀπὸ τῶν Δαιδάλων, μέχρι ταύτης τῆς Ἱερᾶς ἄκρας καὶ τῶν Χελιδονίων νήσων, ὁ παράπλους τῆς Λυκίας εἶνε τραχὺς καὶ χαλεπός, ἀλλὰ σφόδρα εὐλίμενος καὶ ἐν τῷ μεταξύ αὐτῆς παράκεινται νησιά πολλά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ μεγαλύτερον εἶνε ἡ Κισθίνη νῆσος. ἔχουσα καὶ πόλιν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἡ ὁποία κοινῶς Καστελλόριζο καλεῖται», Ὁ δὲ Ἰκέσιος Λάτρης ἐν τῇ περὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν βραχυτάτῃ περιγραφῇ του ἐν τῇ «Νέα ἀποθήκη τῶν ὠφελίμων καὶ τερπνῶν γνώσεων» ἀναφέρει ὅτι τὸ ὄνομα Κισθίνη σφύζεται παρεμφαρμένον ἐπὶ τινος ἄλλης πλησιοχώρου νήσου, Ἄλλὰ ποία εἶνε αὐτὴ ἡ νῆσος, ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν γνωρίζω.

Ἄλλοι δὲ πάλιν τῶν Γεωγράφων τῶν νεωτέρων διακρίνουσιν, ἄλλην ὑποτιθέμενοι τὴν ἀρχαίαν Μεγίστην καὶ ἄλλην τὴν ἰδικὴν μασνήσον· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνταῦθα περισθεσιῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ Ἀράβων διατηρήσεως τοῦ ἀρχαίου τούτου ὀνόματος, τούτων μὲν Μαγιάς τὴν νῆσον καὶ Μαγιάσον τὸν κάτοικον, ἐκείνων δὲ Μεῖς καὶ Μεῖσλῆν καλούντων, τρανότατα καταφαίνεται ὅτι οὐ μόνον οὐδέποτε ὠνομάσθη ἡ νῆσος ἡμῶν Κισθίνη, ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Μεγίστη, οὔσα ἀποικία τῶν Δωριέων, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς Μητροπόλεως, τῆς Ῥόδου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξηρτᾶτο πολιτικῶς, καὶ ἐκ τῆς δωρικῆς διαλέκτου τῶν σφωζομένων ἐπιγραφῶν.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι οἱ Τούρκοι διετήρησαν τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ὄνομα καλοῦντες αὐτὴν Μεῖς. Ὁ ἐμὸς σεβαστὸς διδάσκαλος κ. Νικ. Γ. Πολίτης ἐν τῷ περὶ τῶν Γοργόνων μύθῳ (Παρνασσὸς τόμ. Β'. σελς 263) λέγει ὅτι Μεῖς ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν μεσαιωνικῶν συγγραφέων κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Ὑση.

Ὁ Bromton λέγει ὅτι τὸν μῦθον τοῦτον τῶν Γοργόνων διηγοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης, δῆλα δὴ τῆς Ὑσης· (Roger de Hoveden Annal), «Ἐπειτα, λέγει, διέβη (ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φίλιππος Αὐγούστος, ἐπιστρέφων ἐξ Ἀκχης τῆς Πτολεμαίδος) διὰ τῶν νήσων τῆς Ὑσης (de Yse), ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων ὑπάρχει φρούριον λεγόμενον Castellum Ruge. Ἐκεῖ ὑπῆρχε παρθένος καλουμένη Ὑση, ἐξ ἧς ἐκλήθη καὶ ἡ νῆσος». Ἄλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν.

Περὶ τοῦ νέου ὀνόματος Καστελλορίζου ἐν τῷ ἐπομένῳ τεύχει.